

Natasja Admiraal

Klederdracht in een nieuw jasje

Hoe maak je de oer-Hollandse houten klomp sexy? Met torenhoge hakken! Modeontwerpers Viktor & Rolf baarden in 2007 opzien met een prêt-à-portercollectie in het teken van Nederlandse folklore. De modellen droegen tijdens de presentatie in Parijs Volendammer vissersbroeken, boerenbontjurken en halssieraden met bloedkoraal en Zeeuwse knopjes. Elk model torste haar eigen licht- en geluidsinstallatie, gebaseerd op de jukken met emmers waarmee melkmeisjes vroeger liepen. Een spectaculaire show, al was het merendeel van de internationale pers niet enthousiast, vooral doordat de modellen zichtbaar leden onder de enorme stellages en het ongemakkelijke houten schoeisel (Rossum et al. 2016).

De Nederlandse pers was daarentegen verrukt, aldus Van Rossum: eindelijk een verwijzing naar ons eigen erfgoed op de Parijse catwalk! De collectie vormde zelfs de aanleiding voor de tentoonstelling *Gejaagd door de wind* (2009) in het Zuiderzeemuseum in Enkhuizen. Ruim veertig modeontwerpers lieten zich hiervoor inspireren door de Nederlandse klederdracht. Recentelijk wijdde ook Het Klederdrachtmuseum Amsterdam – dat door de coronacrisis vecht voor zijn voortbestaan – een tentoonstelling aan de relatie tussen klederdrachten en mode, *Contemporary Fashion* (2018/2019). In het museum zijn klederdrachten uit alle windstreken van Nederland verzameld. Een unicum. Handwerk en duurzaamheid blijken als kern-elementen van klederdracht uitstekend toe-pasbaar op de hedendaagse ideeën over mode en stijl, concludeerde Jolanda van den Berg, oprichtster van Het Klederdrachtmuseum.

Een mooi voorbeeld is de collectie *Maandag, Wasdag* van Tess van Zalinge uit 2018. Ze

combineerde de hoekige kuise Spakenburger kraplap met maagdelijk witte organzastoffen en frêle korsetten. Het combineren van Nederlands erfgoed met textiele werkvormen maakt haar werk typisch Nederlands. Van Zalinge: 'Klederdracht is een terugkerende fascinatie, omdat ik telkens nieuwe elementen, technieken of details tegenkom. Folklore herbergt veel rijkdom in zich' (Fischer 2018). Omdat het aantal dragers afneemt zal klederdracht binnen afzienbare tijd uit het straatbeeld verdwijnen. Hierdoor dreigt ook veel kennis verloren te gaan. Volgens Van Zalinge hebben ontwerpers de belangrijke taak om dit levend te houden.

3D-geprinte Staphorster stempels

Oude ambachten opnieuw onder de aandacht brengen bij een jongere generatie is ook het doel van HANDWERK, een meerjarig project van het Zeeuws Museum. Voor de eerste editie in 2014 werd modeontwerper Antoine Peters gekoppeld aan een Zeeuwse mutsenplooister. Van mevrouw Vos (destijds 92 jaar) uit Middelburg, een van de laatste draagsters van de Walcherse dracht, leerde hij de tweehonderd jaar oude vouw- en plooi techniek uit de streek-

Klommen uit de najaarscollectie 2007 van Viktor & Rolf, als onderdeel van de designroute in het Zuiderzeemuseum. Fotografie: Frank Bedijs

dracht. Het resulteerde in een patroonpakket voor de doe-het-zelver en een moderne 'jaktrui'. Peters geeft het ambacht weer door aan studenten van de Meesteropleiding Coupeur in Amsterdam.

Nederlands erfgoed inspireert ook buitenlandse ontwerpers. Zoals de Vlaamse Walter van Beirendonck, die in de ban raakte van het Staphorster stipwerk, waarbij met grote stempels – waarop spijkers of knopspelden zijn bevestigd – kleurrijke motieven worden aangebracht op stoffen. Voor zijn lente-/zomercollectie 2017 liet Van Beirendonck ruim 13 meter stof bewerken door decoratieschilder Gerard van Oosten. Deze 'meesterstipper' haalt de stipwerktechniek uit de traditionele sfeer en past deze toe op jeans, jurkjes, sneakers en zelfs lingerie. Van Oosten ontwikkelde tevens een nieuwe verf die breed toepasbaar is op verschillende kledingstoffen en wasbaar is. Momenteel werkt hij aan digitaal ontworpen 3D-geprinte Staphorster stempels. Vorig jaar startte onder zijn leiding zelfs een Vakopleiding Staphorster Stipwerk.

Traditie en vernieuwing

Op het eerste gezicht lijken mode en klederdracht twee tegengestelden. Mode gaat over vernieuwing en Hollandse klederdracht juist over tradities. Toch hebben hedendaagse mode en klassieke klederdracht iets fundamenteels met elkaar gemeen, stelt hoogleraar mode José Teunissen in *Land of Water*, tijdschrift van het Zuiderzeemuseum: ze komen voort uit dezelfde Hollandse cultuur (Teunissen 2009). Net als mode evolueert klederdracht bovendien, alleen geleidelijker. Veranderende stijlen, nieuwe stoffen en individuele voorkeuren zorgen voor steeds nieuwe variaties. Zo is de beuk (borstlap) het trendgevoeligste deel van het Zeeuwse vrouwenkostuum, waarmee de draagster haar eigen smaak uit.

Voor de tentoonstelling *Ambacht in dracht* in het Zuiderzeemuseum (2018) reisde Bas Kosters naar India om meer te weten te komen over het ambacht achter de stof sits. Vanaf 1602 bracht de VOC deze handgemaakte, kleurrijke bloemkatoenstoffen als handelswaar naar Nederland. Ze werden vervolgens gebruikt in lokale klederdracht, zoals in Hindeloopen en Bunschoten-Spakenburg. Toen gebloemde stoffen uit de →

Ontwerp van Bas Kosters naast een traditioneel kostuum uit Marken. Fotografie: Marieke Bosma. © Het Klederdrachtmuseum Amsterdam

Sitsen jasje van Viktor & Rolf, geïnspireerd op de Hindelooper dracht. Fotografie: Marieke Bosma. © Het Klederdrachtmuseum Amsterdam

mode raakten bleef sits een wezenlijk onderdeel van de klederdracht. Met een outfit geïnspireerd op traditionele visserskleding uit het Zuiderzeegebied blaast Koster de historie ervan nieuw leven in.

Door klederdrachten te herinterpreteren en in een eigentijds jasje te steken laten bovengenoemde ontwerpers zien dat erfgoed niet statisch is. Met moderne materialen, technieken en toepassingen actualiseren zij streekdracht als Nederlands mode-erfgoed én geven er een nieuwe betekenis aan. Ook al verdwijnen klederdrachten binnenkort misschien wel definitief uit het straatbeeld, door de verfrissende modecollecties van nu gaan de ambachten en verhalen erachter niet verloren. ●

Ontwerp van Alexander van Slobbe naast klederdracht uit Volendam. Fotografie: Marieke Bosma. © Het Klederdrachtmuseum Amsterdam

Literatuur

- Byvanck, V. (red.) (et al.) (2007) *De Zee-lander collectie*. Middelburg: Zeeuws Museum.
- Fischer, J. (2018) 'Q&A: Tess van Zalinge over haar collectie "Maandag Wasdag"'. Op: Amsterdamfashionweek.nl, 8 juni.
- Rossum, M. van en D. Brand (2016) *De Nederlandse mode in 100 kledingstukken*. Amsterdam: De Geus.
- Teunissen, J. (2009) 'Nederlandse mode en Nederlandse klederdracht: twee kanten van dezelfde medaille'. In: *Land of Water*, jrg. 3, 80-85.

Natasja Admiraal is freelance mode-journalist en oprichter van online lexicon mode ABC, een kennisbank over mode, kleding en accessoires (www.mode-abc.com)

Jaktrui van Antoine Peters naast traditionele klederdracht. Fotografie: Marieke Bosma. © Het Klederdrachtmuseum Amsterdam

Plisséjurk van
David Laport
geïnspireerd op
Zeeuwse kappen.
Fotografie:
Marieke Bosma.
© Het Kleder-
drachtmuseum
Amsterdam